

Ylöjärven kaupungin kotouttamisohjelma

v. 2022-2024

Perla 5.4.2022 29 §

Kh 25.4.2022 134 §

Kvalt 9.5.2022 45 §

Sisällysluettelo

Sisällys

JOHDANTO	3
1. KOTOUTTAMISOHJELMAA OHJAAVAT LINJAUKSET.....	4
1.1. Ylöjärven kaupungin strategia.....	4
1.2. Laki maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisestä	4
1.3. Yhdenvertaisuuslaki ja -suunnitelma	5
2. MAAHANMUUTTAJAN KOTOUTUMISTA EDISTÄVÄT TOIMENPITEET.....	5
2.1. Perustietoa Suomesta.....	6
2.2. Ohjaus ja neuvonta	6
2.3. Kielipalvelut	6
2.4. Alkukartoitus	7
2.5. Kotoutumissuunnitelma.....	8
2.6. Kotoutumistuki	8
3. LASTEN, NUORTEN JA LAPSIPERHEIDEN PALVELUT	8
3.1. Neuvolat.....	9
3.2. Varhaiskasvatus.....	9
3.3. Esiopetus	9
3.4. Valmistava opetus, perusopetus ja S2- opetus- ja iltapäivätoiminta	10
3.5. Oman äidinkielen ja uskonnon opetus.....	11
3.6. Toisen asteen koulutus.....	12
3.7. Nuorisotyö	13
4. AIKUISTEN PALVELUT.....	13
4.1. Maahanmuuttajien työllistyminen.....	13
4.2. Työvoimapalvelut ja kotouttamiskoulutus	14
4.3. Työllisyys- ja kuntouttavat palvelut.....	15
4.4. Yrityspalvelu Oy.....	16
5. KAIKILLE IKÄRYHMILLE YHTEISIÄ PALVELUJA.....	16
5.1. Sosiaalipalvelut	16

5.2.	Terveyspalvelut.....	17
5.3.	Asuminen.....	18
5.4.	Vapaa-aika.....	18
5.5.	Kolmannen sektorin toimijat	18
5.6.	Seurakunta.....	19
6.	MONIALAINEN YHTEISTYÖ.....	19
6.1.	Maistraatti.....	19
6.2.	Poliisi.....	20
6.3.	Kansaneläkelaitos, Kela	20
6.4.	ELY-keskus.....	21
7.	SEUDULLINEN YHTEISTYÖ.....	21
8.	TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT	22
9.	HYÖDYLLISIÄ LINKKEJÄ	23
LIITTEET:		23
LIITE 1: Käsitteiden määrittelyä		23
Liite 2: Pirkanmaan työllisyyden kuntakokeilun palvelut maahanmuuttaja-asiakkaille		24

JOHDANTO

Kotouttamisohjelman laatiminen perustuu lakiin kotoutumisen edistämisestä (1386/2010). Lain mukaisesti kunnan on kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi laadittava kotouttamisohjelma. Ohjelma toimii kotouttamista tukevien palvelujen järjestämisen tukena sekä suunnittelun ja kehittämisen välineenä.

Lain tavoitteena on maahanmuuttajien osallisuus kaikilla yhteiskunnan aloilla. Maahanmuuttajia tuetaan kiinnittymään uuteen yhteiskuntaan maahanmuuton alkuvaiheessa. Oikea-aikaiset maahanmuuttajien tarpeisiin perustuvat alkuvaiheen palvelut ja työllistymisen tuki toimintatavat nopeuttavat kotoutumista ja vähentävät pitkäkestoisten palvelujen tarvetta. Vapaa-ajan, harrastamisen ja vaikuttamisen verkostojen kautta maahanmuuttaja pääsee nopeammin osaksi yhteisöä. Tämä lisää kulttuurien välistä vuoropuhelua ja kaksisuuntaista kotoutumista. Tavoitteiden toteutumiseen tarvitaan kunnan ja muiden paikallisten viranomaisten ja toimijoiden (järjestöt, yhteisöt, kansalaisyhteiskunta) yhteistyötä.

Kunnan tehtävänä on varmistaa, että maahanmuuttajalla on mahdollisuus saada tarvitsemansa palvelut elämäntilanteensa mukaisesti. Palvelujen tulee soveltua kaikille kuntalaisille ja palveluja tulee olla tarjolla tarvetta vastaavasti. Neuvonnan ja ohjauksen merkitys on suuri uuteen yhteiskuntaan kiinnittymiseksi maahanmuuton alkuvaiheessa.

Kunnan kotouttamisohjelma ottaa huomioon kaikki kunnan alueella asuvat maahanmuuttajat ja toimii parhaimmillaan välineenä monialaisen yhteistyön toteutumisen varmistamiseksi.

Kototietokannan (<https://kotoutuminen.fi/kototietokanta>) tilastojen mukaan Ylöjärven kaupungissa ulkomaalaistaustaisen väestön osuus on ollut viime vuosien aikana hienoisessa kasvusuunnassa. Vieraskielisen väestön osuus on ollut 2,4 % vuonna 2018 ja 2,6 % vuonna 2020. Vastaavasti ulkomaalaistaustaisten henkilöiden määrä on kasvanut vastaavana ajanjaksona 790 henkilöstä 872 henkilöön.

Suomeen on saapunut vuosikymmenten ajan henkilöitä, jotka hakevat kansainvälistä suojelua turvapaikanhakijoina. Kiintiöpakolaisia on vastaanotettu 1970-luvulta alkaen. Vuodesta 1985 alkaen valtion vastaanotolle on määritetty vuosittainen kiintiö. Vuodelle 2022 on esitetty 1500 henkilön kiintiötä. Ylöjärvi on antanut kuntapaikkoja turvapaikkaprosessin kautta tulleille oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille ja kiintiöpakolaisille kaupungin päätöksenteon mukaisesti. Lisäksi kuntaan muuttaa itsenäisesti kansainvälisen suojelun piiriin kuuluvia henkilöitä muista kunnista, vastaanottokeskuksista ja perheenyhdistämisen kautta.

Vastaanotosta on tehty Sopimus kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä Pirkanmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY- keskus) kanssa. Sopimus on toistaiseksi voimassa. Sopimuksen perusteella valtionkorvauksia voidaan hakea kaikista kunnassa asuvista, korvausten piirissä olevista henkilöistä. Kuntapaikoille vastaanotettavat henkilöt voivat olla oleskeluluvan saaneita turvapaikanhakijoita tai kiintiöpakolaisia.

Kotouttamisohjelman päivittämisen aikana toimintaympäristössä on tapahtumassa merkittäviä muutoksia. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut siirtyvät vuoden 2023 alusta Pirkanmaan hyvinvointialueen vastuulle. Te-palveluja ja kotoutumislakia koskevien uudistusten on määrä astua voimaan vuonna 2024. Tulevien uudistusten vuoksi kotouttamisohjelmaan on tehty tässä vaiheessa ensisijaisesti teknislousteisia päivityksiä. Ohjelman laajaisempi uudistaminen on tarkoituksenmukaista käynnistää vuoden 2023 aikana, jolloin ohjelmatyössä voidaan ottaa huomioon toimintaympäristössä ja lainsäädännössä tapahtuneet muutokset. Jatkossa kokonaisvastuu kotouttamisen palvelujen järjestämisestä on jäämässä kunnille.

Hallinnollisten uudistusten lisäksi maahanmuuton tilanne on nopeasti muuttunut Ukrainan sodan seurauksena ja Suomeen odotetaan saapuvan n. 40 000–80 000 pakolaista. Ensimmäisen kerran käyttöön on otettu EU:n tilapäisen suojelun direktiivin mukainen oikeus turvapaikkaan. Uusi tilanne tuo muutoksia kotouttamisen toteuttamiseen myös Ylöjärvellä. Tämän kotouttamisohjelman valmistumisen ajankohtana muutokset eivät kuitenkaan ole tiedossa maahanmuuton laajuuden tai tilapäisen suojelun sisällön osalta. Ohjelman lopussa on listaus hyödyllisistä linkeistä, joiden avulla on mahdollista täydentää tietoa Ukrainan tilanteen aiheuttamista muutoksista.

Kotouttamisohjelman päivittäminen on toteutettu monialaisesti kaupungin toimijoita kuullen. Maahanmuuttoon liittyvää taustatietoa on saatu Pirkanmaan ELY-keskukselta. Ohjelman tavoitteena on ensisijaisesti olla käytännön työkalu eri toimijoille ja tarjota ajantasaista tietoa kotouttamisen tueksi.

1. KOTOUTTAMISOHJELMAA OHJAAVAT LINJAUKSET

1.1. Ylöjärven kaupungin strategia

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Ylöjärven nykyisen, vuoteen 2028 ulottuvan kaupunkistrategian kokouksessaan 14.5.2018. Strategian visio eli kaupungin tavoitetilä on *Ylöjärvi - rohkea edelläkävijä*. Tämä nivoutuu yhteen strategian määrittelemien arvojen kanssa, jotka ovat *kehitysrohkeus, vastuullisuus, oikeudenmukaisuus ja turvallisuus*. Arvojen tulisi ohjata kaikkea kaupungin ja sen työntekijöiden toimintaa. Strategiaa on osittain päivitetty kuluvan vuoden aikana ja uusi strategia on tarkoitus hyväksyä kaupunginvaltuustossa 4.4.2022.

Strategiatyön pohjaksi on aikaisemmin laadittu kaupungin toimintaympäristön analyysi ja haastavia muutoksia on löydetty useita: Ylöjärvi kasvaa voimakkaasti osana Tampereen kaupunkiseutua, väestörakenne muuttuu ja palvelutarpeet kasvavat, taloudellinen asema kiristyy, henkilöstö ikääntyy nopeasti ja rekrytointihaasteet kasvavat. Kaiken kaikkiaan paineet kaupungin palvelutoiminnan ja sen johtamisen uudistamiseksi kasvavat. Vakaa talous muodostaa kaupungin toimintakyvyn perustan, perimmäisenä tavoitteena on ylöjärveläisten hyvinvointi. Koronapandemia on toisaalta lisännyt palvelujen tarvetta ja toisaalta muokannut palvelujen tuottamisen tapoja. Ukrainan sota on lisännyt maahan saapuvien pakolaisten määrää, mutta taloudelliset ja sosiaaliset kokonaisvaikutukset eivät ole vielä arvioitavissa.

1.2. Laki maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisestä

Laki maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisestä astui voimaan 1.9.2011. Lain nimi kuvaa lain henkeä: maahanmuuttaja itse aktiivisesti osallistuu omaan kotoutumisprosessiinsa. Viranomaisten on aktiivisesti vahvistettava maahanmuuttajan omia resursseja ja otettava asiakkaan tarpeet yksilöllisesti huomioon yhteistyössä oman verkostonsa kanssa. Tavoitteena on vahvistaa maahanmuuttajien työllisyyttä, työllisyyttä tukevia valmiuksia, kielitaitoa ja osallisuutta yhteiskuntaan. Kotoutumislain uudistaminen on ollut vireillä aktiivisesti vuodesta 2021 alkaen ja uuden lain on tarkoitus astua voimaan samanaikaisesti TE-palveluja koskevan uudistuksen kanssa v. 2024. Uuden lain tavoitteena on mm:

- Vahvistaa työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien kotoutumista. Erityisesti maahanmuuttajanaisten kiinnittyminen yhteiskuntaan tukisi lasten ja koko perheen hyvinvointia ja kotoutumista.

- Edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken.

- Selkeyttää eri toimijoiden vastuita, vahvistaa monialaista yhteistyötä sekä järjestöjen ja työnantajien kanssa tehtävää yhteistyötä sekä päivittää kotoutumislakia vastaamaan viranomaistehtävien siirtojen aiheuttamiin muutostarpeisiin

1.3. Yhdenvertaisuuslaki ja -suunnitelma

Kotouttamisohjelman laadintaa ohjaa myös *yhdenvertaisuuslaki*. Lain mukaan ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Lisäksi sukupuoleen perustuvasta syrjinnän kiellosta säädetään naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa.

Vuonna 2015 voimaanastuneen yhdenvertaisuuslain (1325/2014) velvoittamana kuntien viranomaisten on laadittava *yhdenvertaisuussuunnitelma*. Lain mukaan viranomaisen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Näiden toimenpiteiden on oltava viranomaisen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia. Lain mukaan viranomaisella on oltava suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Yhdenvertaisuus on Suomen *perustuslain* (731/1999) takaama perusoikeus. Perustuslaissa yhdenvertaisuuden periaate viittaa sekä syrjinnän kieltoon, että ihmisten yhdenvertaisuuteen lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Ylöjärven kaupunginhallitus on hyväksynyt 29.5.2017 yhdenvertaisuussuunnitelman palveluiden tarjonnassa sekä henkilöstöpolitiikassa. Lisäksi kaupunginhallitus on hyväksynyt 31.1.2022 erillisen henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman. Suunnitelmien tavoitteina ovat olleet sisällyttää tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen läpileikkaavana toimintatapana kaikessa suunnittelussa ja toiminnassa. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen tulee olla osa osastojen ja toimintayksiköiden toimintaa ja myös jokaisen kaupungin työntekijän osaamista.

Yhdenvertaisuuden toteutuminen edellyttää moninaisuuden arvostamista niin työyhteisössä kuin asiakaskunnassakin.

2. MAAHANMUUTTAJAN KOTOUTUMISTA EDISTÄVÄT TOIMENPITEET

Kotoutumislain painopiste on maahanmuuttajan alkuvaiheen palveluissa. Jo alkuvaiheessa pyritään mahdollisimman tehokkaasti kartoittamaan maahanmuuttajan palvelutarpeet ja räätälöimään palveluverkosto asiakkaan tarpeita vastaavaksi. Näin päästään kustannustehokkaaseen ja asiakasystävälliseen toimintaan ja tehostetaan kotoutumista.

Työ- ja elinkeinoministeriön vuoden 2012 maahanmuuttajabarometrin mukaan maahanmuuttajat kokevat kotoutumisen kannalta tärkeimmiksi tekijöiksi työn, suomen tai ruotsin kielen taidon, turvallisuuden ja terveyspalvelut. Kotoutumispalveluita ja erityisesti maahanmuuttajien koulutus- ja työllistymispolkuja onkin viime vuosina kehitetty voimakkaasti. Myönteisen kehityksen rinnalla on useissa selvityksissä tunnistettu kotouttamispolitiikan ja -palveluiden kehittämistarpeita. Myös asenteet ja vuorovaikutussuhteet vaikuttavat kotoutumiseen, turvallisuudentunteeseen sekä kykyyn ja haluun osallistua yhteiskuntaan.

2.1. Perustietoa Suomesta

Laki kotoutumisen edistämisestä (30.12.2010/1386 7§) edellyttää, että maahanmuuttajalle annetaan tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta. Tervetuloa Suomeen -opas on kotoutumislain mukainen tietopaketti. Viranomaiset ovat velvollisia antamaan maahanmuuttajille tietoa suomalaisesta palvelujärjestelmästä sekä heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan suomalaisessa yhteiskunnassa. Opasta voi tilata Työ- ja elinkeinoministeriöstä ja se löytyy myös internetistä osoitteesta <http://tem.fi/perustietoa-suomesta>.

Opasta jakavat vain ns. lakisääteiset tahot eli digi- ja väestötietovirasto, maahanmuuttovirasto ja Suomen lähetystöt. Viranomainen antaa oppaan asiakkaalle oleskeluluvan tiedoksiannon, oleskeluoikeuden rekisteröinnin, oleskelukortin myöntämisen tai kotikunta- ja väestörekisteröinnin yhteydessä.

Kotouttaminen.fi

Kotouttaminen.fi-sivusto on suunnattu työssään maahanmuuttajia kohtaaville sekä kotouttamisen ja pakolaisten vastaanoton toimijoille. Sivustoa ylläpitää työ- ja elinkeinoministeriön kotouttamisen osaamiskeskus.

Sivusto on avattu 21.3.2014. Sivustoa täydennetään ja päivitetään jatkuvasti.

Hyviä tietopaketteja löytyy myös [Infopankin sivuilta](#) sekä [Pirkanmaan Te-toimiston](#) sivuilta. Ylöjärven kaupungin kotisivuilla on tällä hetkellä niukasti tietoa englanniksi, mutta hyödyllisiä, maahanmuuttajille suunnattuja linkkejä ja yhteystietoja mm. Suomessa asumisesta ja eri palveluista löytyy.

2.2. Ohjaus ja neuvonta

Työ- ja elinkeinotoimiston sekä muiden viranomaisten on annettava maahanmuuttajille asianmukaista ohjausta ja neuvontaa kotoutumista edistävästä toimenpiteistä ja palveluista. Alkuvaiheessa tuen ja ohjauksen tarve on suuri; vieras kieli, erilainen yhteiskuntajärjestelmä sekä erilaiset tavat, arvot ja käsitykset aiheuttavat usein haasteita.

Monikielinen neuvonta Mainio sijaitsee Tampereella ja sieltä on mahdollista saada apua 16 kielellä mm. asumiseen, työhön, koulutukseen ja oleskelulupiin liittyvissä kysymyksissä. Mainion neuvonta on kaikille avoin. Neuvonnan palveluun ei vaikuta, mikä on asiakkaan tausta tai mikä on maahantulon syy. Palvelu on maksutonta. Käyntiä varten ei tarvitse varata aikaa etukäteen.

Mainio järjestää maksuttomia henkilökohtaisia alkukartoituksia 1.3.2021 alkaen kaikille pirkanmaalaisille, jotka ovat asuneet Suomessa alle kolme vuotta. Asiakkaat saavat neuvontaa yhden luukun periaatteella omalla kielellään.

2.3. Kielipalvelut

Kielipalveluilla tarkoitetaan käännös- ja tulkkipalveluja. Kotoutumista edistävässä laissa (1386/2010) sekä *hallintolaissa* (434/2003) säädetään, että viranomaisen on järjestettävä tulkitseminen ja kääntäminen asiassa, joka voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta, jos asianosainen ei osaa viranomaisessa käytettävää suomen tai ruotsin kieltä; tai ei vammaisuuden tai sairauden perusteella voi tulla ymmärretyksi. Asia voidaan tulkita tai kääntää sellaiselle kielelle, jota asianosaisen voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän. *Ulkomaalaislain* (301/2004) lupahallintoasioita koskevasta tulkitsemisesta säädetään ulkomaalaislaissa § 10 ja 203. **Kielipalveluja tulee käyttää erityisesti maahanmuuton alkuvaiheessa sekä silloin, kun on päätettävä maahanmuuttajan oikeuksista, etuuksista ja velvollisuuksista tai kun asian selvittäminen muutoin sitä vaatii.**

Hallintolain 13 §:ssä säädetään tulkin ja kääntäjän salassapitovelvollisuudesta. Tulkki tai kääntäjä ei saa luvattomasti ilmaista tulkintemistilanteessa tietoonsa saamaansa luottamuksellista tietoa. Tulkin tai kääntäjän tehtävänsä hoitamista varten muutoin saamia tietoja koskevaan salassapitovelvollisuuteen ja hyväksikäyttökieltoon sovelletaan *viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia* (621/1999) silloinkin, kun tietoja on saatu muualta kuin asiaa käsittelevältä viranomaiselta.

Tilajalla on kielipalveluja käyttäessään vastuu laadukkaiden ja ammatillisten palveluiden käyttämisestä. Tulkin on oltava ammatillinen ja pätevä. Asiakkaan oikeuksien, taloudellisten etujen ja lainmukaisten velvollisuuksien ollessa kyseessä on ensiarvoisen tärkeää, että **aina käytetään ammattitulkkia, ei koskaan lasta, lähiomaista tai tuttavaa**. Tulkattuun tapaamiseen on varattava kaksinkertainen aika normaaliin käyntiin verrattuna sekä huomioitava asioiden arkaluontoisuus tulkkauspalvelun käytännön järjestelyissä.

Pirkanmaalla tulkkauspalveluja on tarjonnut aikaisemmin Pirkanmaan tulkkikeskus. Pirkanmaan tulkkikeskus on nykyään **Monetra Oulu Oy**. Tulkkipalvelun yhteystiedot: Tulkkipalvelu Tampere, Naulakatu 3, 33100 Tampere. Palvelu toimii **puhelimitse 24 h** p. 040 146 9909. Tulkkaus- tai käännöstilauksia ei voi enää tehdä sähköpostitse 1.4.2022 alkaen. Sen sijaan tilauksia voi tehdä Tempo-portaalin kautta. Lisäohjeistusta on saatavissa: <http://monetratulkkipalvelu.fi>

Tulkkikeskus tarjoaa tulkkaus- ja käännöspalveluja maahanmuuttajien kanssa tapahtuvaan asiakastyöhön silloin, kun viranomaisella ja asiakkaalla ei ole yhteistä kieltä. Kielipalveluja ovat käyttäneet ensisijaisesti Tampereen kaupungin sekä Tampereen lähikuntien viranomaiset. Kielivalikoimassa on kymmeniä eri kieliä, joista kysytyimpiä ovat: persia, arabia, venäjä, kurdi ja somali.

Kaupungilla on lakisääteinen velvollisuus järjestää tulkkaus- ja käännöspalveluja, mutta niitä ei tarvitse tuottaa itse. Usean kaupungin tulkkaus- ja käännöspalvelun yhdistäminen lisää tulkkipalvelun voimavaroja palvelutuotannossa samoin kuin digitaalisten ratkaisujen kehittämisessä ja käyttöönotossa. Teknologiakehityksen ja resurssien yhdistämisen ansiosta tulkkaus- ja käännöshinnat pyritään pitämään kilpailukykyisellä tasolla.

Palveluihin kuuluu edelleen etä- ja puhelintulkkaus, joista voi tietyissä tilanteissa olla erityistä hyötyä saatavuuden ja säästöjen kannalta. Jokainen kuntien hallintokunta varaa omaan budjettiinsa tarvittavan määrärahan tulkkauspalvelujen ostamiseen ja vastaa itse tulkkauskuunnuksista niiden maahanmuuttajien osalta, joiden kohdalla kunta ei saa valtiolta korvausta pakolaisaseman perusteella.

Pakolaisasiakkaiden tulkkipalvelut korvataan kunnille valtion varoista ilman aikarajaa kansalaisuuden saamiseen saakka. Paluumuuttajien osalta korvauksia saadaan kuuden kuukauden ajalta. Turvapaikanhakijoiden ja tilapäistä suojelua saavien tulkki- ja käännöspalvelut järjestää vastaanottokeskus.

2.4. Alkukartoitus

Kotoutumista edistävän lain mukaan maahanmuuttajalla on oikeus *alkukartoitukseen*. Alkukartoitus on kokonaisvaltainen arvio asiakkaan historiasta, nykytilanteesta ja palvelutarpeista; sen kautta arvioidaan alustavasti mm. maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palveluiden tarpeet. **Työ- ja elinkeinotoimisto** käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa (1295/2002) säädetyllä tavalla. **Kunnan sosiaalitoimi** käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea.

Alkukartoitus tulee tehdä myös muille kuin edellä mainituille maahanmuuttajille, mikäli he sitä pyytävät ja ovat sen tarpeessa. Alkukartoitus käynnistetään kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä. Nuorten, kotiäitien ja työelämän ulkopuolella olevien asemaan kiinnitetään erityishuomiota. Ylöjärven kaupungin sosiaalitoimi tekee alkukartoituksen *yhteistyössä pääasiallisesti Tampereen maahanmuuttajaneuvonnan kanssa*.

Esimerkkejä alkukartoituksen hyvistä käytännöistä Työ- ja elinkeinoministeriön [julkaisupankissa](#).

2.5. Kotoutumissuunnitelma

Kotoutumissuunnitelma tehdään asiakkaille, joiden alkukartoituksessa todetaan tarvitsevan laajempaa kotoutumissuunnitelmaa. Suunnitelmaa jatketaan alkukartoituksen pohjalta. Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Suunnitelmalla edistetään asiakkaan mahdollisuuksia osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Suunnitelmassa otetaan huomioon myös maahanmuuttajan perheen kotoutumista edistävät ja tukevat toimenpiteet ja palvelut. Kotoutumissuunnitelman kesto on yksilöllinen yleensä 1–3 vuotta. Erityisistä syistä kotoutumisaikaa on mahdollista pidentää viiteen vuoteen saakka.

TE-toimisto laatii kotoutumissuunnitelman henkilölle, joka on rekisteröitynyt työttömäksi työnhakijaksi ja **sosiaalitoimi** maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea.

Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan kolme vuotta ensimmäisen kotikunnan väestötietojärjestelmään merkitsemisestä. Erityistapauksissa, esim. sairauden tai äitiysloman vuoksi, aikaa voidaan pidentää kahdella vuodella.

2.6. Kotoutumistuki

Kotoutumistuki on kotoutumissuunnitelman ajaksi tarkoitettu taloudellinen tuki, joka avulla pyritään parantamaan työelämään ja jatkokoulutukseen hakeutumisen edellytyksiä. Kotoutumistuki **muodostuu** Kelan myöntämästä **työmarkkinatuesta** tai **toimeentulotuesta**. Maahanmuuttajilla ei ole oikeutta työmarkkinatukeen ensimmäisen kolmen vuoden aikana muutoin kuin kotoutumistukena.

3. LASTEN, NUORTEN JA LAPSIPERHEIDEN PALVELUT

Lasten ja nuorten kotoutumisessa painopisteenä on *ennaltaehkäisevä* työ ja yksilöllinen palvelu. Palveluissa tulisi korostua tiivis yhteistyö lasten vanhempien ja huoltajien sekä muiden lasten kanssa toimivien tahojen kanssa. On myös huomattava, että suomalainen yhteiskunta on monitulkintaisempi kuin aikaisemmin. Nimeltään, ulkonäöltään tai pukeutumiseltaan ns. tavallisesta suomalaisesta eroava lapsi tai nuori ei välttämättä ole maahanmuuttaja tai ulkomaalainen.

Jokainen lapsi ja nuori tulisi kohdata yksilönä eikä olettaa, että monikulttuurinen tai -kielinen tausta automaattisesti merkitsee hänen ohjaamistaan erityiseen maahanmuuttajaryhmään. Kiusaamiseen tulee puuttua kaikissa sen muodoissa, myös internetissä. Opettajan vastuulla on tunnistaa ja puuttua myös rasismiin. Lisätietoja: [Pelastakaa Lapset: Rasisminvastainen työ ja materiaalia](#). Varhaiskasvatuksen merkitys lapsen kotoutumiselle ja myöhemmälle koulumenestykselle on keskeinen.

3.1. Neuvolat

Ylöjärven äitiys- ja lastenneuvoloiden eri toimipisteisiin asiakkaat ohjautuvat asuinalueensa mukaan. Määräaikaisia terveystarkastuksia ja terveysneuvontaa toteutetaan THL:n suositusten ja ohjeiden mukaan, ottaen huomioon yksilöiden ja perheiden tarpeet sekä kulttuurinen tausta. Varsinkin alkuvaiheessa maahanmuuttajaperheiden kanssa työskentelyyn kuluu enemmän aikaa, joten vastaanotoille varataan kaksinkertainen aika tavanomaiseen nähden. Tulkkia varattaessa tiedustellaan mahdollista toivomusta tulkin sukupuolesta.

Neuvolapalveluissa tavoitteena on lisäksi vanhemmuuden ja perheen omien voimavarojen tukeminen. Maahanmuuttajaperheiden kohdalla haasteena on kotona olevien puolisoitten tavoittaminen sekä sitoutuminen palvelujen käyttöön. Maahanmuuttajalapsen tarvitsevat tietoa lapsen oikeuksista selkokielellä ja omalla kielellään. Toisaalta vanhemmat tarvitsevat kasvatukseen ohjausta ja tukea. Toimivasta yhteistyöstä varhaiskasvatukseen, lastensuojelun ja muiden verkostojen kanssa huolehditaan.

3.2. Varhaiskasvatus

Ylöjärvellä varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa, perhepäivähoidossa ja avoimessa varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatusta toteutetaan *varhaiskasvatustlain*, *varhaiskasvatussuunnitelman* perusteiden sekä *Ylöjärven varhaiskasvatussuunnitelman* mukaisesti. Vuonna 2022 Ylöjärvellä osallistui noin 2000 lasta kunnalliseen tai yksityiseen varhaiskasvatukseen.

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten varhaiskasvatus järjestetään perheelle lähipalveluna. Varhaiskasvatus on monelle maahan muuttaneelle lapselle ja hänen huoltajalleen ensimmäinen kosketus suomalaiseen yhteiskuntaan ja varhaiskasvatuksella onkin tärkeä rooli perheen kotoutumisessa. Varhaiskasvatuksen työntekijät opastavat mahdollisuuksien mukaan perheitä kunnan palveluihin ja suomalaiseen kulttuuriin. Ylöjärvellä on varhaiskasvatuksen henkilöstölle materiaalia eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten kanssa työskentelyyn. Lisäksi hyödynnetään valtakunnallista materiaalia.

Varhaiskasvatuksessa tuetaan monipuolisesti vieraskielisten ja monikielisten lasten kielitaidon sekä kieli- ja kulttuuri-identiteettien ja itsetunnon kehittymistä. Lapsen kotikieltä arvostetaan ja huoltajia kannustetaan tukemaan lapsen oman äidinkielen oppimista pohjana suomen kielen oppimiselle. Varhaiskasvatustyöskentelyllä on mahdollisuus konsultoida Suomi toisena kielenä (S2) -ohjauksesta vastaavaa työntekijää. Hän tukee ja ohjaa henkilöstöä S2-opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa, erityisesti lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa. Tarvittaessa varhaiskasvatuksen henkilöstö käyttää huoltajien kanssa yhteistyötä tehdessään tulkkia varmistamaan yhdenvertaisen osallistumisen.

3.3. Esiopetus

Lapsi aloittaa maksuttomassa esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta eli vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista. Ylöjärvellä esiopetusta järjestetään esiopetusryhmissä, jotka sijaitsevat päiväkodissa tai koululla. Esiopetusta toteutetaan *perusopetuslain*, *esiopetuksen opetussuunnitelman* perusteiden ja *Ylöjärven esiopetussuunnitelman* mukaisesti. Lapsen siirtymistä esiopetuksesta kouluun tuetaan suunnittelemalla lapsen opinpolkua. Esiopetusvuonna esiopetusryhmät tekevät koulun kanssa yhteistyötä, jonka tavoitteena on lapsen joustava ja turvallinen koulunaloitus. Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma tukee lapsen siirtymistä esiopetuksesta kouluun.

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten esiopetus toteutetaan esiopetuksen yhteydessä. Esiopetuksessa tuetaan monipuolisesti vieraskielisten ja monikielisten lasten kielitaidon sekä kieli- ja kulttuuri-identiteettien ja itsetunnon kehittymistä. Lapsen kotikieltä arvostetaan ja huoltajia kannustetaan tukemaan lapsen oman äidinkielen oppimista pohjana suomen kielen oppimiselle. Toiminnassa kiinnitetään huomiota yhdessä tekemiseen ja hyvän, yhteisöllisen ilmapiirin luomiseen ja vahvistamiseen.

Monikielisten lasten opetuksessa hyödynnetään monilukutaitoa ja kielitietoisien opetuksen menetelmiä, joiden avulla tuetaan lapsen yhdenvertaisia oppimismahdollisuuksia. Lapsen kielelliset valmiudet otetaan huomioon esiopetuksen toteutuksessa. Opetuksessa painottuu suomi toisena kielenä opetus ja kulttuuri-identiteetin kehittymisen tukeminen.

Esiopetusryhmillä on mahdollisuus konsultoida Suomi toisena kielenä (S2) -ohjauksesta vastaavaa työntekijää. Hän tukee ja ohjaa henkilöstöä S2-opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Tarvittaessa esiopetuksen henkilöstö käyttää huoltajien kanssa yhteistyötä tehdessään tulkkia varmistamaan yhdenvertaisen osallistumisen.

3.4. Valmistava opetus, perusopetus ja S2- opetus- ja iltapäivätoiminta

Valmistava opetus

Oppilaan muuttaessa Suomeen kaikki peruskouluikäiset eli 7–17-vuotiaat oppilaat, joiden suomen kielen taito ei riitä perusopetukseen osallistumiseksi, ovat oikeutettuja *valmistavaan opetukseen*. Valmistavassa opetuksessa oppilas tutustuu suomalaiseen kouluun ja kulttuuriin sekä opetusmenetelmiin. Opetuksen tavoitteena on suomen kielen taidon ja oppimisvalmiuksien kehittäminen perusopetukseen riittäviksi. Valmistava opetus on vuosiluokkiin sitomatonta. Opetusta annetaan pienryhmissä, jotka ovat yleensä alle 10 oppilasta. Kun oppilaan suomen kielen taito karttuu, hän voi osallistua perusopetuksen luokkien oppitunnille ns. integraatiotunneilla.

Jokaiselle oppilaalle laaditaan hänen oppimisvalmiuksiaan ja taitojaan vastaava *henkilökohtainen oppimissuunnitelma*. Valmistavan opetuksen aikana kartoitetaan oppilaan oppimisvalmiudet ja erityistarpeet. Kun opetus päättyy, oppilaalle määritetään taitoja ja valmiuksia vastaava luokka-aste. Valmistavaa opetusta ei arvioida numeroilla vaan sanallisella todistuksella. Valmistava opetus kestää yleensä 12 kuukautta, mutta aika on yksilöllisesti joustava. Oppilaat siirtyvät valmistavan opetuksen jälkeen oman oppilasalueensa kouluun Ylöjärvelle. Omassa koulussa oppilaan oppimissuunnitelmaa päivitetään vähintään vuoden verran, mutta tarvittaessa pidempäänkin.

Ylöjärven opetuspäällikkö antaa tarvittaessa lisätietoja tuosta hausta valmistavalle luokalle.

Perusopetus

Ylöjärven kaupungissa on Ylöjärven pohjoisen alueen oppilaaksiottoalue, johon kuuluvat Kurun Yhtenäiskoulu, Viljakkalan Yhtenäiskoulu, Mutalan koulu, Takamaan koulu ja Vahannan koulu. Sen lisäksi on keskusta-alueen oppilaaksiottoalue, johon kuuluvat Kauraslammien koulu, Ylöjärven Yhtenäiskoulu ja Vuorentaustan koulu. Näiden lisäksi on erikseen Siivikkalan koulun alue ja Metsäkylän Yhtenäiskoulun alue.

Maahanmuuttajaoppilaiden opetus ja vastuu heidän kielenoppimisestaan kuuluu jokaiselle opettajalle, ei vain yksittäisille S2-opettajille tai erityisopettajille.

Kodin ja koulun yhteistyö erityisesti alkuvaiheessa vaatii panostusta. Syrjäytymisen ehkäisemiseksi maahanmuuttajaoppilas ja hänen perheensä tarvitsevat riittävästi ohjausta koulujärjestelmästä, perusopetuksen

ja kouluyksikön tavoitteista, mutta eri näkökulmasta kuin suomalaiset oppilaat ja vanhemmat, joille koulumaailma on jo tuttu.

Jokaisen oppilaan kohdalla tilanne mietitään tapauskohtaisesti. Joitakin lähtökohtia on kuitenkin sovittu myös yhteisesti.

3.5. Oman äidinkielen ja uskonnon opetus

Maahanmuuttajien äidinkielen opetus on perusopetusta täydentävää opetusta. Se ei ole *perusopetuslain* 12 §:n mukaista opetusta, vaan sitä opetetaan erillisen valtionavustuksen turvin. Erillistä valtionavustusta ja sen hakemista koskeva tiedote lähetetään vuosittain kuntiin.

Äidinkielen opetuksella voidaan tukea oppilaan persoonallisuuden kehitystä, ja hänellä on oppitunneilla mahdollisuus tuntea yhteenkuuluvaisuutta omaan kulttuuriryhmäänsä. Hän saa tietoja oman kulttuurinsa keskeisistä asioista. Oman kulttuurin säilyttäminen vahvistaa oppilaan identiteettiä ja henkistä tasapainoa. Oman taustakulttuurin tuntemisen ja arvostamisen myötä on helpompi oppia arvostamaan myös muita kulttuureja.

Opetus tuo tasapainoa oppilaan elämään, koska opetus luo siltaa oman kulttuurin ja suomalaisen kulttuurin välille. Oman äidinkielen opetus edistää parhaimmillaan oppilaan kasvamista monikulttuurisuuteen ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Työelämässä tarvitaan tulevaisuudessa yhä enenevässä määrin kielitaitoista työvoimaa. Myös perusopetuksen jälkeen lukiossa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa nuoren on periaatteessa mahdollista jatkaa oman äidinkielen opiskelua.

Oppilaalle voidaan harkinnanvaraisesti järjestää kotikielen opetusta. Kieliopetus voidaan järjestää verkko-opetuksena tai lähiopetuksena. Ylöjärven kaupunki ei järjestä tällä hetkellä oman äidinkielen opetusta.

Uskonnon opetus

Muihin kuin evankelisluterilaisiin tai ortodoksiin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvalla vähintään kolmelle oppilaalle, jotka eivät osallistu koulussa järjestettävään uskonnonopetukseen, järjestetään heidän oman uskontonsa opetusta, jos heidän huoltajansa sitä pyytävät. Jos oppilas kuuluu useampaan kuin yhteen uskonnolliseen yhdyskuntaan, oppilaan huoltaja päättää, minkä uskonnon opetukseen oppilas osallistuu.

Uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomalle oppilaalle, joka ei osallistu uskonnonopetukseen, opetetaan elämäkatsomustietoa. Uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluvalla oppilaalle, jolle ei järjestetä hänen oman uskontonsa opetusta, opetetaan huoltajan pyynnöstä elämäkatsomustietoa. Perusopetuksen järjestäjän tulee järjestää elämäkatsomustiedon opetusta, jos opetukseen oikeutettuja oppilaita on vähintään kolme.

Uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumaton oppilas voi huoltajan pyynnöstä osallistua myös sellaiseen perusopetuksen järjestäjän järjestämään uskonnon opetukseen, joka oppilaan saaman kasvatuksen ja kulttuuritaustan perusteella ilmeisesti vastaa hänen uskonnollista katsomustaan.

Uskonnon opetusta koskeva seudullinen selvitystyö on parhaillaan meneillään. Ylöjärvellä harvinaisemmat uskonnot mahdollisesti ostetaan verkko-opetuksena. Koulunkäynninohjaaja valvoo oppilasta verkko-opetuksen aikana.

S2-opetus

Suomi toisena kielenä opetus on määritelty opetussuunnitelmassa ja jokaisen oppilaan kohdalla tarkemmat opetusjärjestelyt tehdään yksilöllisesti.

S2-oppimäärä on äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärä, jonka laajuudesta päättää koulu. Suomi toisena kielenä (S2) -opetuksen keskeisenä tehtävänä on kehittää kokonaisvaltaisesti oppilaan suomen kielen taitoa ja kielellistä tietoisuutta niin, että hän pystyy opiskelemaan suomen kielellä ja toimimaan suomenkielisessä yhteisössä. S2-opetus tukee oman äidinkielen kehittymisen kanssa oppilaan toiminnallista kaksikielisyyttä. Jos oppilas opiskelee S2-oppimäärää, edetään oppilaan yksilöllisissä tavoitteissa S2-opetussuunnitelman mukaisesti, vaikka oppilas saisikin opetuksen kokonaan tai osittain suomi äidinkielenä -oppitunneilla.

Suomen kieli on oppilaalle sekä oppimisen kohde, että sen väline. Oppimäärän opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaan suomen kielen taitoa myös muiden oppiaineiden sisältöjen, käsitteiden ja sanaston oppimisen kautta.

S2-opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen määrittelyn lähtökohtana on oppilaan suomen kielen taito. Opetuksessa edetään oppilaan kulloisenkin tieto- ja taitotason mukaisesti ja opetusta eriytetään tarvittaessa.

Opetussuunnitelma lähtee siitä, että oppilas on saanut perusopetukseen valmistavaa opetusta tai hänellä on sitä vastaavat kielelliset valmiudet.

Iltapäivätoiminta

Iltapäivätoimintaa järjestetään Ylöjärven kaupungin perusopetuksessa oleville 1. ja 2. luokan oppilaille ja erityisen tuen päätöksen saaneille oppilaille, pääsääntöisesti kolmanteen luokkaan saakka. Iltapäivätoiminta pitää pienestä koululaisesta huolta koulupäivän jälkeen.

Koululainen voi osallistua aikuisen ohjauksessa monipuoliseen, virkistävään toimintaan tutussa ja turvallisessa ympäristössä. Kiireisen koulutyön jälkeen on mahdollisuus myös rauhoittua ja levätä. Kuukausimaksuun sisältyy välipala.

Haku koululaisten iltapäivätoimintaan tapahtuu Wilman kautta Hakemukset ja päätökset -välilehdeltä.

3.6. Toisen asteen koulutus

Perusopetuksen oppimäärän suoritettuaan oppilaan tulee hakeutua *toisen asteen koulutukseen* (laajennettu oppivelvollisuus).

Ylöjärvellä toimii koulutuskeskus Valo, joka yhdistää poikkeuksellisella tavalla lukion, ammattiopiston, aikuiskoulutuksen sekä yrittäjyysopinnot saman katon alle. Tampereen seudun ammattiopisto Tredu tarjoaa Valossa ammatilliset perustutkinnot seuraavilta aloilta: auto-, kone- ja metalli, sosiaali- ja terveys sekä liiketalous. Valossa toimii myös Tampereen seudun työväenopiston Ylöjärven toimisto ja osa opetusta.

Laajennettu oppivelvollisuus pakottaa nuoren hakeutumaan toiseen asteen koulutukseen peruskoulun päättymisen jälkeen. Lisätietoja osoitteesta: <https://minedu.fi/kysymyksia-ja-vastauksia-oppivelvollisuudesta>

Maahanmuuttajille suunnattuja palveluja Tredulla on lukuisia, mm. maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta sekä maahanmuuttajien jatko-opintoihin valmentavaa koulutusta. Lisätietoja erilaisista maahanmuuttajakoulutuksista löytyy [Tredun koulutussivuilta](#).

3.7. Nuorisotyö

Nuorisotyö on *ennaltaehkäisevää matalan kynnyksen* palvelua. Tavoitteena on kuulla nuoria ja kehittää tarjottuja toimintoja nuorten toiveiden mukaisesti. Yhteistyökumppaneina toimivat mm. koulujen opettajat, kuraattorit ja terveydenhoitajat sekä sosiaalityöntekijät.

Nuorisopalveluiden työmuotoja ovat nuorisotilatyö, kulttuurinen nuorisotyö, kouluyhteistyö (kouluyhteisöohjaajat), osallisuus, loma-ajan toiminnot, liikkuva nuorisotyö sekä erityisnuorisotyö. Töitä tehdään niin ryhmien, yksilöiden kuin perheidenkin kanssa. Nuorisopalveluilla ei ole tällä hetkellä kohdennettua toimintaa maahanmuuttajille, mutta maahanmuuttajat ovat tervetulleita kaikkiin toimintoihin ja palveluihin, joita nuorisopalvelut tarjoavat.

Nuorisopalveluilla on kuusi nuorisotilaa, jotka sijoittuvat eri puolille kaupunkia. Lisäksi yksi tila toimii vanhempainyhdistyksen voimin. Kaikilla nuorisotiloilla on aina kaksi ohjaajaa paikalla.

4. AIKUISTEN PALVELUT

4.1. Maahanmuuttajien työllistyminen

Suomeen ulkomailta suuntautuva muutto on viime vuosina sekä monipuolistunut että ollut huomattavassa kasvussa. Maahanmuuton syyt ovat monipuolistuneet verrattuna 1990-lukuun, jolloin maahanmuutto perustui pääasiassa humanitäärisiin syihin. Nykyisin Suomeen muutetaan entistä enemmän perhesiteen, työn ja opiskelun perusteella. Muuttuvan tilanteen myötä monikulttuurisuus ja monikielisyys tulevat yhä suuremmassa määrin osaksi suomalaista yhteiskuntaa ja työelämää.

Maahanmuuttajat ovat potentiaalista työvoimaa yrityksille ja työ on yksi kotoutumisen kannalta tärkeimmistä seikoista. Työn kautta sosiaaliset kontaktit kantaväestöön mahdollistuvat ja henkilön kielitaito karttuu. Yrityksillä on monesti korkea kynnys rekrytoida maahanmuuttajia. Syyksi mainitaan usein puutteellinen kielitaito. Maahanmuuttajien työttömyysaste on keskimäärin yli kaksinkertainen kantaväestöön verrattuna. Hallitusohjelman kirjauksen mukaan maahanmuuttajien työttömyys tulee puolittaa. Se ei tapahdu ilman erityisiä toimenpiteitä ja uusia näkökulmia.

Maahanmuuttajien työttömyyden hoitoa ja työllistämistä on paljon argumentoitu työvoiman tarjontalähtöisesti. Tulevaisuudessa tehokkaampaa olisi valita fokuksiksi työvoiman kysyntä, johon työorganisaatioiden rekrytoinnit pohjautuvat. Rekrytoinnissa on asetettu ydinosaamisen osaamis- ja toimintakykyvaatimukset, joiden selvittäminen on merkittävä osa onnistunutta rekrytointia. Maahanmuuttajien työllistymisen kannalta on olennaista tunnistaa nämä tekijät kussakin rekrytointitilanteessa. Sellaisissa tapauksissa, joissa työorganisaatio tarvitsee etenkin kielitaitoa, toisen maan kulttuurin tai toimintaympäristön tuntemusta, kontakteja vientimaihin, uudenlaista osaamista, asiakaspalvelun erityistaitoja, hyvää motivaatiota jne. saattaa olla hyvinkin perusteltua katsoa rekrytoinnissa erityisen tarkkaan maahanmuuttajan osaamisprofiilia.

Ylöjärvellä toimii lukuisia vientiyrityksiä ja Tampereen kaupunkiseutu on kansainvälisesti vetovoimainen ympäristö. Uusia näkökulmia maahanmuuttajien työllistymiskysymyksiin olisi hyvä käsitellä myös Yritys-Suomen toimijoiden kesken. Yritys-Suomi on konsepti, jossa elinkeinoelämän kehittäjä- ja tukiorganisaatiot (mm. TE-palvelut, kuntien kehittämissyhtiöt, TEM-konsernin yritystukiorganisaatiot jne.) tuottavat erilaisia yrityspalveluja yhteisen sopimuksen mukaisesti. Myös Ylöjärvi kuuluu Tampereen kaupunkiseudun kautta Yritys-Suomen kumppaneihin.

4.2. Työvoimapalvelut ja kotouttamiskoulutus

TE-palveluissa *kotoutumislaki* tarkoittaa käytännössä maahanmuuttaja-asiakkaan kielitaidon, työelämävalmiuksien ja ammatillisen osaamisen kasvun tukemista työvoimapolitiittisin toimenpitein. TE-toimisto työskentelee kotoutumisen edistämiseksi paitsi asiakastasolla, myös yhteistyössä kuntien, elinkeinoelämän, järjestöjen, kouluttajien ja muiden tahojen kanssa luoden edellytyksiä yksilölliselle kotoutumisprosessille. Kotoutumisprosessi onkin nähtävä vahvasti kaikkien yhteiskuntalohkojen konkreettisena yhteistyönä ja kuntatasolla sillä on kytkennät myös elinkeino-, koulutus- ja osaamisasioihin.

Ylöjärvi osallistuu 1.3.2021 alkavaan kuntakokeiluun työllisyyspalveluiden osalta. Pirkanmaalla maahanmuuttajien kotoutumis- ja työllisyyspalvelut hoidetaan 1.3.2021 alkaen keskitetysti Maahanmuuttajien kansainvälisessä osaamiskeskuksessa, Rautatienkatu 10, 33100 Tampere. Osaamiskeskuksessa on käytettävissä myös maahanmuuttajainfo Mainion palvelut.

Asiakkaat saavat jatkossa yhden luukun periaatteella palvelut koulutussuunnittelun, työllisyyspalvelun ja ammatillisen ohjauksen osalta.

Kotoutumisen aikana TE-palveluiden tehtäviin kuuluu kotoutumislain piirissä olevien asiakkaiden henkilökohtainen ohjaustyö, asiakkaan motivointi sekä yksilöllisen kotoutumissuunnitelman laadinta ja toteutuksen tukeminen ja seuranta suhteessa työllistymiseen. Kotoutumisajan päättymisen jälkeen maahanmuuttajien asiointi työllisyysasioissa tapahtuu normaalisti TE-palveluissa tai kotikunnassa.

Palvelut tuotetaan samoilla periaatteilla kuin kantasuomalaistenkin palvelut; vaikka maahanmuuttajatausta voi vaikuttaa henkilön palvelutarpeeseen, palvelut määrittyvät pääosin samojen tarpeiden pohjalta kuin kantasuomalaisilla. Kotoutujalla on velvollisuus osallistua toimenpiteisiin samoin kuin kantaväestölläkin. Viranomaisilla on velvollisuus tarjota aktiivisesti toimenpiteitä määrärahojen rajoissa.

Maahanmuuttajille, jotka ovat *työttömiä työnhakijoita*, tehdään **alkukartoitus** (ks. luku 2.4.) sekä **kotoutumissuunnitelma** (ks. luku 2.5.). Kun kotoutumissuunnitelma on tehty, järjestetään *kotoutumiskoulutuksena* oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle suomen tai ruotsin kielen opetusta ja tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia.

Kotoutumiskoulutukseen voi sisältyä myös aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tutkinnon tunnustamista sekä ammatillista suunnittelua ja uraohjausta. Kielellisenä tavoitteena on, että maahanmuuttaja saavuttaa toimivan peruskielitaidon. Kotoutumiskoulutusta järjestävät kunnat, TE-toimistot ja monet oppilaitokset. Ylöjärven osalta suurin osa koulutuksista tapahtuu Tampereella.

Kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena, mutta se voidaan toteuttaa myös **omaehtoisenä opiskeluna**. Opiskelijat voivat hakeutua omaehtoiseen opiskeluun oman harkintansa mukaan, mutta opiskelusta on kuitenkin sovittava TE-toimiston kanssa kotoutumissuunnitelmassa ennen opintojen aloittamista, jos opiskelu tapahtuu kotouttamistuella.

Kotoutumista tukevien toimenpiteiden ja palvelujen tuottajalla, jonka asiakkaaksi maahanmuuttaja ohjataan, on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä työ- ja elinkeinotoimistolta ja kunnan viranomaiselta koulutuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot. Työvoimapolitiittinen kotoutumiskoulutus annetaan

Opetushallituksen antamien **Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman** perusteiden mukaisesti.

TE-toimisto käyttää Pirkanmaalla kotoutumiskoulutukseen ohjaamisessa **Koulutusportti**järjestelmää. Koulutusportista löytyvät tiedot kotoutumiskoulutuksista sekä kotoutujista, ja sieltä käsin voidaan myös hoitaa koulutuksen aikaisia käytännön asiakas- ja koulutustietoihin liittyviä asioita. Koulutusporttia käytetään sekä alkukartoituksessa että kotoutumispalveluissa.

4.3. Työllisyys- ja kuntouttavat palvelut

Ylöjärven työllisyyspalveluiden toiminnan tavoitteena on tukea työllistymistä eri palveluilla kohti avoimia työmarkkinoita. Työllisyyspalveluiden asiakkaaksi hakeudutaan pääasiassa TE-toimiston ja kaupungin sosiaalipalveluiden kautta.

Kaupungin palkkatuettu työ, työkokeilu, kuntouttava työtoiminta, kaupungin omaehtoinen kuntoutus, etsivä nuorisotyö sekä työvoiman palvelukeskus on keskitetty työllisyyspalveluihin. Työvalmennuskeskus Valpro sijaitsee Elovainiolla osoitteessa Toimintatie 4. Keskuksessa toimivat työllisyyspalveluiden työpajat: alihankinta, kädentaidot, puu- ja entisöinti, ompelimo, Reimari, starttipaja ja verstaat. Asiakkaat työskentelevät työpajoilla palkkatuetussa työssä, kuntouttavassa työtoiminnassa tai omaehtoisessa kuntoutuksessa.

Kuntouttavissa palveluissa on n. 200–300 asiakasta vuosittain. Kuntouttaviin palveluihin hakeudutaan TE-toimiston tai kaupungin sosiaali- ja terveystoimen kautta. Kuntouttavien palveluiden jatkosijoittumisen määrittelee yksilöllinen kuntoutussuunnitelma.

Tuettu palkkatyö, työkokeilu, kuntouttava työtoiminta ja sosiaalinen kuntoutus edellyttävät suomen kielen osaamista. Palveluiden piiriin pääsemiselle on myös muita kriteerejä, jotka ovat samoja sekä maahanmuuttajille, että kantaväestölle.

Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttavan työtoiminnan lakiin on tehty muutoksia, jotka vahvistavat asiakkaan oikeutta hyvään sosiaalihuoltoon. Lakimuutokset ovat tulleet voimaan 1.1.2021.

Muutosten tarkoitus on varmistaa, että kuntouttavaan työtoimintaan ohjautuvat ne pitkään työttömänä olleet henkilöt, jotka tarvitsevat sosiaalihuollon tukea osana palveluprosessiaan. Lain mukaan aina ensin on selvitettävä mahdollisuus tarjota henkilölle työtä tai TE-palveluita. Vasta jos henkilö ei työ- ja toimintakyvyn rajoitusten vuoksi voi osallistua TE-palveluihin tai työhön, aktivointisuunnitelmaan sisällytetään kuntouttava työtoiminta. Kuntouttava työtoiminta on toissijainen palvelu TE-palveluihin nähden. Tämä ei muutu uudistuksessa.

Kuntouttavan työtoiminnan sisältö määritellään jatkossa laissa. Palvelukokonaisuuteen kuuluu henkilön elämänhallintaa sekä työ- ja toimintakykyä edistäviä palveluita. Säännöksessä edellytetään, että palveluun sisältyy aina henkilön tarvitsema tuki ja ohjaus. Lisäksi kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä ja tuottamisesta säädetään nykyistä tarkemmin.

Aktivointisuunnitelmaan tai monialaiseen työllistymissuunnitelmaan on kirjattava asiakkaalle annettava tuki ja ohjaus kuntouttavan työtoiminnan aikana sekä toiminnan tavoite.

4.4. Yrityspalvelu Oy

Ylöjärven Yrityspalvelu Oy on vuonna 1998 perustettu yhtiö, jonka tehtävänä on kehittää Ylöjärven elinkeinotoimintaa. Yhtiön palveluksessa on kaksi vakituista työntekijää. Ylöjärven Yrityspalvelu Oy hoitaa Ylöjärven kaupungin elinkeinotoimen tehtäviä. Se tarjoaa sekä toimiville että aloittaville yrityksille laaja-alaisia palveluita. Yrityspalvelun toimisto sijaitsee Ylöjärven kaupungintalossa. Toiminnan painopistealueita ovat:

- aktiivinen rooli tontti- ja toimitilapolitiikassa
- uusien ja olemassa olevien yritysten kehittämistyössä mukana oleminen
- uusyrityskeskus Ensimetrin kautta aloittavien yritysten neuvonta
- yrittäjyyden edistäminen ja yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen
- kaupungin yrittäjyysilmaston pitäminen avoimena ja luottamuksellisena
- kaupungin markkinoinnin toteuttaminen
- seutuyhteistyön toteuttaminen elinkeinotoimeen liittyvien tehtävien osalta

5. KAIKILLE IKÄRYHMILLE YHTEISIÄ PALVELUJA

Sosiaali- ja terveystalvet ovat tasavertaisesti kaikkien kotikuntalain (1994/201) mukaisesti kunnassa asuvien käytettävissä ja saatavissa. Henkilökunnan on asiakastyössään otettava huomioon asiakkaiden kulttuurierot sekä avattava laajemmin palvelujärjestelmää. Yhdenvertaisen palvelun takaamiseksi asiakastilanteissa käytetään tulkkia (ks. kohta 2.3.). Etenkin alkuvaiheessa tämä on tärkeää, jotta asiakkaalle voidaan selvittää hänen etuutensa, oikeutensa ja velvollisuutensa.

5.1. Sosiaalipalvelut

Sosiaalityön tehtävänä on järjestää sosiaalityön palvelut tarvittaessa kaikille maahanmuuttajille. Sosiaalityön toimijoiden keskeinen tehtävä on osallistua työvoimaviranomaisten ja maahanmuuttajien kanssa alkukartoitusten ja kotoutumissuunnitelmien laadintaan. Sosiaalityö pyrkii huomioimaan henkilön tarpeet ja resurssit kokonaisvaltaisesti. Työntekijä etsii yhdessä asiakkaan kanssa ratkaisuja ongelmiin keskustelemalla ja järjestämällä erilaisia palveluja. Tavoitteena on asiakkaan elämänhallinta, osallisuuden vahvistaminen ja omatoimisuus. Sosiaalityön työvälineinä ovat säännölliset yksilö- ja perhetapaamiset sekä yhteistyö eri hallintokuntien ja muiden yhteistyötahojen kuten kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Sosiaalityö vastaa talouteen ja sosiaaliturvaan liittyvästä neuvonnasta ja ohjauksesta sekä ehkäisevän ja täydentävän tuen myöntämisestä. Kela vastaa perustoimeentulotuen osuudesta. Oikeus toimeentulotukeen koskee Suomessa tilapäisesti oleskelevaa ulkomaalaista sekä kotikunnan saanutta Suomessa vakinaisesti asuvaa maahanmuuttajaa.

Perheiden tueksi voidaan järjestää myös perhetyötä, jonka avulla voidaan vahvistaa perheiden arjen sujumista, vanhemmuutta ja lasten kasvatusta.

Maahanmuuttajissa on henkilöitä, joita ei voida kotouttaa tavanomaisen työvoimakoulutuksen tai muun osallistumisen avulla. Heitä ovat 65 vuotta täyttäneet, aktiivielämänsä muualla eläneet ja täysin kouluttamattomat maahanmuuttajat sekä pitkäaikaissairaat ja vammaiset maahanmuuttajat.

Pysyvästi työelämän ulkopuolelle jäävien erityisryhmien kotouttamisen tavoitteena on ohjata ja neuvoa arkielämässä selviytymiseksi, opettaa suomen kielen alkeita, kuntouttaa omatoimisuuden lisäämiseksi, järjestää

sopeutumisvalmennuskursseja, opastaa sosiaalipalveluiden käyttämisessä ja tutustuttaa suomalaisiin. Erityisryhmien kotouttamisessa eri toimijoiden yhteensovittamisvastuu on sosiaali- ja terveystoimella. Myös Kelalla on tärkeä rooli näiden ryhmien kotouttamisessa ja rahoittamisessa. Toimenpiteiden järjestämisessä tulee tehdä yhteistyötä 3. sektorin kanssa.

Hyödyllisiä linkkejä:

<http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/>

<http://www.tukikeskushilma.fi/>

[Turvapaikanhakijat lastensuojelun asiakkaina](#)

[Vammaisen maahanmuuttajan palveluopas](#)

5.2. Terveyspalvelut

Turvapaikanhakijoiden terveydenhuollosta huolehtii vastaanottokeskuksen hoitohenkilökunta ja lääkärit, jotka tekevät alkuvaiheen terveystarkastukset ja ohjelmoivat tarvittavat laboratoriokokeet jne. Turvapaikanhakijat eivät voi käyttää kunnallisia terveyspalveluja, paitsi silloin kun kyse on päivystysluonteisesta asiasta. Oleskeluoikeuden saatuaan turvapaikanhakija siirtyy sen kunnan terveyspalvelujen piiriin mihin hän muuttaa. Hänelle kuuluvat samat terveyspalvelut kuin muillekin kunnan asukkaille.

Kiintiöpakolaiset ovat heti maahan tullessaan kunnan asukkaita. Alkuvaiheen tarkastukset tehdään terveysaseman hoitajan toimesta. Maahanmuuttajille tehdään perusteellinen terveystarkastus maahan tullessaan. Tarkastuksessa pyritään löytämään mahdolliset perussairaudet, varmistetaan rokotussuoja ja seulotaan tarttuvat taudit. Lisäksi maahanmuuttajalle kerrotaan terveydenhuoltojärjestelmästä sekä siitä, mihin tahoon missäkin terveyteen liittyvässä asiassa on hyvä ottaa yhteyttä. *Tarvittaessa arvioidaan asiakkaan erityisen tuen tarpeet.* Alkutarkastuksen jälkeen terveyspalvelut toimivat kuten muillakin kuntalaisilla.

Muut maahanmuuttajat kuten esimerkiksi työn tai perhesiteiden vuoksi paikkakunnalle muuttavat tulevat yleensä terveydenhuoltohenkilöstön asiakkaiksi vasta siinä vaiheessa, kun he tarvitsevat terveyspalveluja. Tälle ryhmälle ei tehdä varsinaisia maahantulotarkastuksia, mutta erilaisten terveysongelmien ilmaantuessa terveydenhuoltohenkilöstön olisi hyvä muistaa ottaa huomioon asiakkaan lähtömaan terveystilanne. Tärkeää on myös huomioida, että rokotussuoja tällä ryhmällä saattaa olla puutteellinen. Lasten rokotukset hoidetaan kuntoon lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon toimesta, mutta myös aikuisten rokotukset laitetaan ajan tasalle.

Maahanmuuttajien kanssa asioidessa on hyvä huomioida vieraan kielen ja kulttuurin aiheuttamat vaikutukset. Asioihin perehtyminen ja tilanteen selvittely vievät monesti enemmän aikaa. Asiakkaalle suomalaisen terveydenhuoltojärjestelmän eri käytännöt saattavat olla täysin vieraita. Ohjauksen pitää olla perusteellisempaa ja itsestään selvältäkin tuntuvat asiat pitää muistaa huomioida ja selvittää asiakkaalle. Tulkin käyttö on tärkeää vielä vuosia maahantulon jälkeen, jotta asiat varmasti tulevat ymmärretyiksi. Lähetettä erikoissairaanhoidon tehtäessä tulee mainita asiakkaan äidinkieli sekä muistuttaa tulkin tarpeesta. Tulkkia tilatessa on huomioitava, tarvitaanko tulkiksi mies vai nainen.

Hyödyllisiä linkkejä: [Terveyttä ja hyvinvointia maahanmuuttajille \(THL\)](#)

5.3. Asuminen

Maahanmuuttajien asumista tuetaan tarvittaessa kotoutumisvaiheessa antamalla heille perustietoa asumisesta Suomessa sekä lähiohjausta talon järjestyssääntöjen sekä asumiskulttuurin ohjaamisessa. Suomen Pakolaisavun Kotilo-projekti on koonnut kattavan, vapaasti käytettävissä olevan asumiseen liittyvä monikielisen materiaalipankin, joka sisältää mm. helppolukuisen Asumispakki-oppaan, jonka kuvat ja tekstit auttavat asumiseen liittyvien käytännön ongelmien ratkaisemisessa. <http://pakolaisapu.fi/asumisen-oppaat/>

Ylöjärven kaupunki tarjoaa useita vaihtoehtoja asumiseen: tontteja, vuokra-asuntoja, asumisoikeusasuntoja sekä osaomistusasuntoja. Kunta-asunnoilla (KAS) on Ylöjärvellä runsaasti erikokoisia vuokra-asuntoja. Tarjolla on pääosin kerros- ja rivitalokaksioita ja -kolmioita. Vuokrataso on jonkin verran edullisempi kuin Tampereella ja huomattavasti edullisempi kuin pääkaupunkiseudulla.

5.4. Vapaa-aika

Ylöjärven *liikuntapalvelut* tarjoaa asukkailleen monipuoliset liikuntapaikat sekä laadukasta ohjattua toimintaa. Liikuntapalvelut tekevät myös tiivistä yhteistyötä paikallisten seurojen ja yhdistysten kanssa.

Kulttuuripalvelut järjestävät kaupunkilaisille lukuisia kulttuuritapahtumia ympäri vuoden. Mukana on useita tapahtumia, jossa suomen kielen taito ei ole välttämätöntä ja esimerkiksi lapsille suunnatut esitykset voivat olla ensikosketus kodin ulkopuoliseen kulttuuritarjontaan. Kulttuuripalvelut neuvovat kaupunkilaisia löytämään sopivan harrastuksen kaupungin omasta tarjonnasta sekä kolmannen sektorin tarjonnasta.

Taiteen perusopetusta annetaan ensisijaisesti lapsille ja nuorille kuvataiteessa, musiikissa, tanssissa sekä käsityössä. Kuvataiteessa ja musiikissa opetuksen järjestää kaupunki, tanssitaiteessa balettikoulu Hannele Suomalainen. Yhteystiedot löytyvät Ylöjärven nettisivuilta. Kaikki liikunta- ja kulttuuritapahtumat / -palvelut ovat avoimia kaikille Ylöjärveläisille.

Ylöjärven *pääkirjasto Leijassa* maahanmuuttajille kohdennettuja palveluja ovat Helsingin monikielisestä kirjastosta tilatut erikieliset siirtokokoelmat. Kirjastossa on myös tarjolla runsaasti ulkomaalaisille suunnattuja suomen kielen oppikirjoja ja ulkomaisten sanomalehtien näköislehtien lukemiseen tarkoitettu verkkopalvelu Library Pressdisplay. Kirjaston oman vieraskielisen aineiston pääpaino on englanninkielisessä kirjallisuudessa.

Kirjastoissa pyritään edistämään maahanmuuttajien kotoutumista tarjoamalla julkinen tila luku- ja työhuoneineen sekä asiakaspäätteineen, opastamalla kirjaston käytössä ja verkkoasioinnissa sekä hankkimalla tilanteen mukaan erikielistä aineistoa omiin kokoelmiin tai siirtolainana.

5.5. Kolmannen sektorin toimijat

Kolmannella sektorilla tarkoitetaan *vapaaehtoissektoria*, joka on toimijana julkisen hallinnon sekä yksityisen sektorin rinnalla. Kolmas sektori käsittää *järjestöt, yhdistykset ja seurat*.

Harrastustoiminnan lisäksi järjestöt tarjoavat koulutusta ja kursseja. Kolmannen sektorin toimijoilla on merkittävä rooli kotoutumisen edistämässä, sillä järjestöillä on usein viranomaisia paremmat mahdollisuudet tarjota *vertaistukea* mm. syrjäytymisvaarassa oleville. Maahanmuuttajilla on myös usein omia yhdistyksiä ja järjestöjä, joiden vertaistuellisella toiminnalla on luonnollisesti suuri rooli integroitumisessa. Kolmannen sektorin kotouttamistyö on usein ruohonjuuritason työtä, joka edistää maahanmuuttajien kotoutumista arkielämään ja vapaa-aikaan liittyvissä asioissa. Kunnan olisikin hyvä tehdä yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden sekä seurakunnan kanssa parhaan mahdollisen tuloksen saavuttamiseksi kotouttamistyössä.

Ylöjärvellä toimii lukuisia seuroja ja yhdistyksiä. Tarkempia tietoja ja linkkejä toimijoiden nettisivuille löytyy osoitteesta: <http://www.ylojarvi.fi/yhdistykset-ja-seurat>

5.6. Seurakunta

Ylöjärven seurakunta on järjestänyt maahanmuuttajanasille kerhotoimintaa useiden vuosien ajan. Ryhmään voi ottaa myös lapset mukaan. Lisäksi seurakunnalla on monikulttuurinen nuortenryhmä tytöille sekä kansainvälinen miesten ryhmä. Kaikki kerhot kokoontuvat kerran viikossa. Kerhojen lisäksi maahanmuuttajille on tarjolla retkiä ja leiripäiviä. Lisätietoja monikulttuurisesta työstä: lähetys- ja kansainvälisen työn sihteeri Jaana Skyttä p. 044 7868 094 / <http://www.ylojarvenseurakunta.fi>

6. MONIALAINEN YHTEISTYÖ

Kotoutumista edistävän lain mukaisten tehtävien hoitamista varten saadut tiedot ja asiakirjat on pidettävä salassa siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään. Kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriöllä (TEM), aluehallintovirastolla (AVI), elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella (ELY), työ- ja elinkeinotoimistolla (TE-toimistot), kunnan viranomaisella sekä Kansaneläkelaitoksella (KELA) on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä kotoutumista edistävän lain lukujen 2 (Maahanmuuttajan kotoutumista edistävät toimenpiteet), 5 (Kuntaan osoittaminen) ja 6 (Kustannusten korvaaminen) mukaisten tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot toisiltaan, Maahanmuuttovirastolta, vastaanotto- ja järjestelykeskukselta, kotoutumista tukevien toimenpiteiden ja palvelujen tuottajalta sekä ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättyä edustajalta. Lisätietoja: laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) 87 §.

6.1. Väestötiedot

Digi- väestötietoviraston Tampereen toimipiste palvelee Ylöjärven asukkaita:

Käyntiosoite:

Hatanpään valtatie 24,
33100 Tampere

Postiosoite:

PL 682, 33101 Tampere
P. 0295 536 320

Avoinna: ma-pe klo 9.00–16.15, virasto palvelee vain ajanvarauksella

Suomeen muuttaneelle ja Suomessa asuvalle ulkomaalaiselle henkilölle voidaan merkitä väestötietojärjestelmään kotikunta Suomessa, jos hänellä on tarkoitus jäädä tänne vakinaisesti asumaan ja lisäksi pysyvä tai jatkuva oleskelulupa tai vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava tilapäinen oleskelulupa sekä kotikuntalaisa säädetty erityisperuste. EU-kansalaiset ja Pohjoismaiden kansalaiset eivät tarvitse oleskelulupaa.

Kotikunnan saamiseksi EU-kansalaiselta edellytetään poliisin suorittamaa oleskeluoikeuden rekisteröintiä. Suomessa vakituaisesti asuvista henkilöistä merkitään väestötietojärjestelmään lisäksi muun muassa nimi, syntymäaika, kansalaisuus, perhesuhdetiedot (mm. vihkitodistus) ja osoite. Rekisteröinnin perusteella

ulkomaalaiselle annetaan henkilötunnus. Lisätietoja: [Ulkomaalaisen rekisteröinti](#) (esite löytyy myös ruotsiksi ja englanniksi).

6.2. Poliisi

Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus eli turvapaikkahakemus on jätettävä poliisille tai Rajavartiolaitokselle maahan saavuttaessa tai mahdollisimman pian sen jälkeen. Kaikilla poliisilaitoksilla on valmius ottaa vastaan turvapaikkahakemus ja rekisteröidä turvapaikanhakija.

Hakemuksen jättämisen jälkeen turvapaikanhakija ohjataan majoittumaan Maahanmuuttoviraston määrittelemään vastaanottokeskukseen ja turvapaikka-asian käsittely siirtyy Maahanmuuttoviraston tehtäväksi.

Poliisin neuvontapalvelusta saat yleisneuvontaa kiireettömissä asioissa, jotka liittyvät passeihin, henkilökortteihin, poliisin muihin lupa-asioihin, ajanvaraukseen ja sähköiseen asiointiin.

Neuvontapuhelin 0295 419 800

Palvelee

ma-pe 8.00–16.15, la-su suljettu

Sen jälkeen, kun poliisi tai rajavalvontaviranomainen on ottanut hakemukseni vastaan ja hakija on ohjattu vastaanottokeskukseen, hakemus siirtyy Maahanmuuttoviraston vastuulle. Maahanmuuttovirasto kutsuu hakijan jonkin ajan kuluttua turvapaikkapuhutteluun.

Lisätietoja lupakäsittelyn etenemisestä: <https://migri.fi/oleskelulupa>

6.3. Kansaneläkelaitos, Kela

Ylöjärven Kelan toimipiste palvelee:

Käyntiosoite:

Mikkolantie 7

33470 Ylöjärvi

ajanvarauksella keskiviikkoisin klo 09:00 - 12:00 ja torstaisin 09:00 - 12:00

Oikeus Suomen sosiaaliturvaan ratkaistaan pääsääntöisesti sen perusteella, kuinka pitkältä oleskelusta on kysymys. Vakinaisesti Suomeen muuttava henkilö pääsee yleensä Suomen sosiaaliturvan piiriin muuttohetkestä lukien ja voi saada Kelan etuuksia. Vakinaiseksi asumiseksi lasketaan esimerkiksi paluumuutto, vähintään kahden vuoden työskentely Suomessa sekä avioliitto tai muu läheinen perhesuhde Suomessa vakinaisesti asuvaan henkilöön. Lisäksi vaaditaan, että oleskelulupa on myönnetty vähintään vuodeksi, jos on velvollinen oleskeluluvan hankkimaan. Oleskelulupia myöntää Maahanmuuttovirasto.

Vakinaisesti Suomeen muuttavien on haettava Suomen sosiaaliturvan piiriin pääsyä Kelan asiointipalvelussa tai [Y77 - Lomake](#). Suomen sosiaaliturvaan kuuluville annetaan kirjallinen päätös asiasta. Myös Suomen sosiaaliturvaan kuulumisen voi tarkistaa Kelan asiointipalvelusta. Jos henkilö muuttaa Suomeen tilapäisesti asumaan, ei yleensä ole oikeutta Kelan sosiaaliturvaetuuksiin. Esimerkiksi opiskelijoiden katsotaan muuttavan Suomeen vain tilapäisesti, jos muuton ainoa syy on opiskelu. Tietyissä tapauksissa henkilö kuuluu Suomen sosiaaliturvan piiriin työskentelyn perusteella.

Henkilöllä ei ole oikeutta Suomen sosiaaliturvaan, jos hän saa EU-lainsäädännön tai sosiaaliturvasopimuksen perusteella etuuksia jostakin toisesta maasta tai kuuluu muuten jonkin toisen maan sosiaaliturvan piiriin. Tällaisia henkilöitä ovat esimerkiksi toisesta EU- tai Eta-maasta tai Sveitsistä lähetetyt työntekijät, rajatyöntekijät, jotka muuttavat Suomeen tai jotka asuvat Suomessa, mutta työskentelevät toisessa EU- tai Eta-maassa tai Sveitsissä vieraan valtion tai valtioiden välisen järjestön palveluksessa olevat työntekijät ja heidän perheenjäsenensä.

Jos muuttaa Suomeen tilapäisesti toisesta EU- tai Eta-maasta tai Sveitsistä, on oikeus välttämättömään sairaanhoitoon eurooppalaisella sairaanhoitokortilla.

Lisätietoja: [Muutto Suomeen tai Suomesta - Selkokielen opas](#)

6.4. ELY-keskus

ELY-keskukset hoitavat alueellisesti maahanmuuttoon, kotoutumiseen ja hyviin etnisiin suhteisiin liittyviä tehtäviä.

ELY-keskusten maahanmuuttoon liittyviä tehtäviä ovat muun muassa:

- maahanmuuttajien kotoutumistyön suunnittelu ja ohjaus
- kuntien ohjaus ja neuvonta pakolaisten vastaanottoon liittyvissä asioissa sekä sopimukset kuntien kanssa pakolaisten kuntiin osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä
- alueellisten ulkomaalaista työvoimaa koskevien työlupalinjausten antaminen
- etnisen tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistäminen.

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa maahanmuuttoasioiden toiminnallisesta ohjauksesta.

Maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvien tehtävien hallinnollinen koordinointi on koottu seitsemään ELY-keskukseen. Kaikkien viidentoista ELY-keskuksen maahanmuuttoyhdyshenkilöt palvelevat oman alueensa asiakkaita ja yhteistyökumppaneita maahanmuuttoasioissa.

Työ- ja elinkeinotoimistot vastaavat työnhakijoiksi rekisteröityneiden maahanmuuttajien kotoutumista edistävien ja tukevien toimenpiteiden ja palvelujen järjestämisestä.

Pirkanmaalla toimii Pirkanmaan ELY-keskuksen vetämä viranomaisten yhteistyöryhmä. Viranomaisverkosto mm. seuraa maahanmuuttotilannetta ja jakaa tietoa tilanteesta ja tarvittavista toimenpiteistä alueen kunnille.

7. SEUDULLINEN YHTEISTYÖ

Vuoden 2015 aikana lisääntyneen turvapaikanhakijoiden määrän vuoksi kotouttamisen tueksi on tiivistetty yhteistyötä Tampereen kaupunkiseudun kuntien kesken. Tampereen kaupunkiseudun seutuhallitus on päättänyt 5.4.2016 Tampereen kaupunkiseudun kotouttamisen yhteistyöryhmän perustamisesta. Ryhmä ei ole kokoontunut viime vuosien aikana, mutta toiminta on mahdollista käynnistää uudelleen Ukrainan tilanteen seurauksena.

Kaupunkiseudun kannalta on tärkeää, että oleskeluluvan saaneet henkilöt pääsisivät mahdollisimman pian kotouttavalle polulle ja työelämään. Paitsi kunnan sisäistä, eri sektorirajat ylittävää yhteistyötä, tarvitaan myös kuntien välistä yhteistoimintaa kotouttamistoimissa mm. asumisen ja kielikoulutuksen järjestelyissä sekä yhteistoiminnassa paikallisen TE-toimiston ja ELY-keskuksen kanssa. Seutuyhteistyön kautta on mahdollista jakaa

kuntiin kertynyt osaaminen kaikkien hyötykäyttöön sekä sopia seudullisesta vastuunkannosta maahanmuuttajien asumiseen ja kotouttamiseen liittyvissä kysymyksissä.

Tampereen seutukunnan maahanmuuttajatyötä tekevät työntekijät tapaavat säännöllisesti toisiaan. Tampereella järjestetään paljon aikuisten työvoimapolitiittisia koulutuksia ja valmistavaa koulutusta.

Tampereella sijaitsee mm. Kansainvälinen naisten tapaamispaikka Naistari, tyttöjen talo ja miesten Kansalaistalo Mattila.

8. TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

Maahanmuuttajien merkitys työvoimana tulee kasvamaan tulevaisuudessa erityisesti niillä aloilla, joilla eläkepoistuma on suuri ja joille on vaikea saada riittävästi työvoimaa Suomesta. Erimittaisin työ sopimuksin tai opiskelijoiksi paikkakunnalle tulevat sekä heidän työnantajansa tarvitsevat tehostettua neuvontaa, opastusta ja ohjausta peruspalveluiden käyttöön. Maahanmuuttopolitiikkaa tulisi kehittää osana työvoima- ja elinkeinopolitiikkaa yhä kasvavissa määrin.

Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee parhaillaan kotoutumisen edistämistä annetun lain uudistusta. Uuden kotoutumislain on tarkoitus tulla voimaan vuonna 2024 samanaikaisesti työllisyyspalveluiden siirtoa kunnille koskevan sääntelyn kanssa. Kokonaisvastuu kotoutumisen edistämisen palveluiden järjestämisestä kunnille, lukuun ottamatta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. Kunnille tulisi tehtäväksi kotoutumislain mukaiseen osaamiseen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi, kotoutumissuunnitelman laatiminen, sekä palveluihin ohjaaminen sekä työttömille työnhakijoille että muille maahanmuuttajille. Kunnille jäisi myös vastuu sopia ELY-keskuksen kanssa kansainvälistä suojelua saavien kuntapaikoista. Parhaillaan keskustellaan kansainvälistä suojelua saavien vastaanoton alkuvaiheen tehtävien järjestämisvastuista kunnan ja hyvinvointialueen välillä. Kotoutumislain mukaiset tehtävät tulevat edellyttämään myös jatkossa tiivistä yhteistyötä kunnan eri toimialojen ja hyvinvointialueen kesken.

Parhaillaan lausuntokierroksella on työ- ja elinkeinoministeriön yhteistyössä STM:n kanssa valmisteleva hallituksen esitys (ns. mini-HE) välttämättömistä muutoksista hyvinvointialueiden sote-tehtävien järjestämisvastuun alkamisen vuoksi vuoden 2023 alusta. Hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyessä niille siirtyvät vain lainsäädännössä säädetty sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävät, jotka jatkossakin osaltaan edistävät kotoutumista. Mini-HE:llä säädetään myös hyvinvointialueiden oikeudesta saada valtiolta korvauksia tietyistä kotoutumislain mukaisista tehtävistä sekä osoitetaan tehtäviä alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden lapsien perheryhmäkodeista ja asumisen tuesta, ml. 18-24-vuotiaille tarjottava tuki.

Maahanmuuttovirasto puolestaan valmistelee parhaillaan toimintamallia tilapäisen suojelun päätöksen saaneiden henkilöiden palveluiden ja asumisen aiheuttamien kustannusten korvaamisesta kunnille. Uusia toimintamalleja tarvitaan, koska Ukrainasta sotaa paenneiden määrän ennakoitaan edelleen kasvavan Suomessa. Toimintamallin käyttöönotto kunnissa tulee perustumaan vapaaehtoisuuteen. Mallin toivotaan tukevan sitä, että Ukrainasta paenneet voivat asua niillä paikkakunnilla, joissa heillä on työtä tai muita siteitä. Toimintamallin suunnittelu on vielä kesken ja täsmennykset huhtikuun 2022 aikana.

Kotoutuminen on jatkuva, kaksisuuntainen prosessi, jossa muuttajat vastaanottava maa ja kunta muuttuvat väestön monimuotoistuuksessa ja maahanmuuttaja hankkii yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Se edellyttää sitoutumista sekä maahanmuuttajilta itseltään että vastaanottovalat yhteiskunnalta.

Virallisten toimenpiteiden lisäksi kotoutumista edistetään arkipäivän tilanteissa ja lähiyhteisöissä, kuten päiväkodeissa, kouluissa, harrastustoiminnassa ja työpaikoilla. Jokaisen yhdenvertaisuus ja maahanmuuttajat yhteiskunnan jäseniksi toivottava asenneilmapiiri ovat kotoutumisen edellytyksiä.

9. HYÖDYLLISIÄ LINKKEJÄ

[Laki kotoutumisen edistämisestä](#)

www.kotoutuminen.fi

www.te-palvelut.fi

<http://www.infopankki.fi/>

[Maahanmuuttajien merkitys tulevaisuuden työvoimana Pirkanmaalla](#)

[Maahanmuuton strategia 2020](#)

[Life in Finland](#)

<http://www.migri.fi/>

<http://www.dvv.fi/>

<http://www.kela.fi/>

<http://www.finnishcourses.fi/fi>

[Maahanmuuttajaneuvonta](#)

www.monetratulkkipalvelu.fi

<http://www.punainenristi.fi/>

<http://www.pelastakalapset.fi/>

[Etnisten suhteiden neuvottelukunta](#)

<https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/>

[Valtion kotouttamisohjelma 2016–2019](#)

[Maahanmuuttajien terveystalvelut](#)

<http://migri.fi/ukraina>

LIITTEET:

LIITE 1: Käsitteiden määrittelyä

Maahanmuuttaja

Yleiskäsite, jota käytetään kuvaamaan kaikkia maahan muuttaneita henkilöitä

Ulkomaalainen

Suomen oikeuden kannalta henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen

Siirtolainen

Henkilö, joka muuttaa pysyvässä tarkoituksessa toiseen maahan hankkiakseen sieltä toimeentulonsa

Pakolainen

Henkilö, joka on kotimaansa ulkopuolella ja jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi rodun, uskonnon, kansalaisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta (YK:n pakolaisen oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen mukaan). Pakolaisiksi kutsutaan Suomessa yleensä myös henkilöitä, jotka ovat saaneet jäädä maahan suojelun tarpeen vuoksi tai humanitäärisistä syistä.

Turvapaikanhakija

Henkilö, joka pyytää suojaa ja oleskelulupaa vieraasta maasta. Hakijalla on oikeus oleskella vastaanottokeskuksessa hakemuksen käsittelyn ajan. Työnteko-oikeus 3–6 kk hakemuksen jättämisestä.

Kiintiöpakolainen

Henkilö, jolla on YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun myöntämä pakolaisen asema ja jolle on myönnetty maahantulolupa vuosittain valtion tulo- ja menoarvion yhteydessä päätettävän pakolaiskiintiön puitteissa. Suomen vuosittainen kiintiö on 750.

Paluumuuttaja

Ulkosuomalainen, joka on pidemmän tai lyhyemmän ajanjakson asunut Suomen rajojen ulkopuolella ja palaa Suomeen. Suomessa paluumuuttajakäsitettä sovelletaan entisiin ja nykyisiin Suomen kansalaisiin sekä entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin oleviin henkilöihin kuten inkerinsuomalaisiin, joilla on suomalainen syntyperä.

Kotouttaminen

Viranomaisten ja muiden tahojen järjestämät toimenpiteet, joilla edistetään ja tuetaan maahanmuuttajien kotoutumista.

Kotoutuminen

Kotoutuminen on yksilöllinen prosessi, jossa maahanmuuttajat osallistuvat ja liittyvät yhteiskunnan taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen elämään. Kotoutumisprosessi on ylisukupolvinen prosessi, jolla tarkoitetaan sitä, että maahanmuuttajan oma kulttuurista vaikuttaa myös seuraaviin sukupolviin, vaikka he olisivatkin syntyneet ja kasvaneet uuden kulttuurin keskellä. Perheenjäsenten kotoutuminen on usein myös eriaikaista. Minkälaisista tukea ja ohjausta tarvitaan ja kuinka pitkän ajan, riippuu kotoutujan taustasta (kotimaa ja maan tilanne, koulutustausta, elämäkokemukset), iästä, omista tavoitteista ja maahanmuuton syistä.

Ihmisen perustarpeisiin kuuluvat kulttuurista riippumatta yhteisöön kuulumisen ja hyväksytyksi tulemisen tarve. Fyysisten perustarpeiden (asuminen, ruoka, vaatteet) tyydyttämisen lisäksi maahanmuuttaja tarvitsee tukea sosiaalisen yhteisön löytämiseen ja siinä hyväksytyksi tulemiseen. Tärkeä elementti kotoutumisprosessissa on oman etnisen identiteetin, kielen ja kulttuurin säilyttäminen ja harjoittaminen.

Liite 2: Pirkanmaan työllisyyden kuntakokeilun palvelut maahanmuuttaja-asiakkaille

Pirkanmaan työllisyyden kuntakokeilussa kotoutumisaikaisten vieraskielisten asiakkaiden lakisääteiset työllisyyspalvelut järjestetään keskitetysti Tampereen Maahanmuuttajien kansainvälisessä osaamiskeskuksessa 1.3.2021 alkaen.

Lakisääteiset TE-palvelut siirtyvät 1.3.2021 alkaen Pirkanmaan työllisyyden kuntakokeilussa TE-palveluista kuntien vastuulle. Palvelut järjestetään asiakkaiden palvelutarpeen mukaisesti kotoutumisen eri vaiheissa. Kotoutumisaikaisten asiakkaiden keskitettyjä lakisääteisiä työllisyyspalveluita ovat työllistymissuunnitelmien, kuten kotoutumissuunnitelman laatiminen yhdessä asiakkaan kanssa, palvelutarpeen arviot, ohjauksen kotoutumiskoulutuksiin ja palvelutarvetta vastaaviin palveluihin, lakisääteiset päätökset palkkatuesta, omaehtoisista opinnoista sekä muista tukimuodoista, päätökset työ- ja koulutuskokeiluista, ohjauksen työvoima- ja muihin koulutuksiin ja valmennuksiin sekä pyynnöt asiantuntija-arvioista. Kotoutumisaikaisen työnhakija-asiakkaan palveluprosessi hoidetaan kokonaisuutena Osaamiskeskuksessa huomioiden asiakkaan ja työllisyyspalveluiden lakisääteiset vastuut ja velvoitteet.

Osaamiskeskuspalvelut sisältävät: OMA-valmennus, työnetsijä- ja osaamiskartoituspalvelut. Asiakasohjaus kotoutumiskoulutuksiin tapahtuu Osaamiskeskuksen työnhakija-asiakkaan henkilökohtaisen OMA-valmentajan toimesta. Asiakkaille voidaan toteuttaa osaamiskartoitus palvelupolun eri nivelvaiheissa sekä kotoaikana että sen jälkeen, jos koulutuspolkua ei ole vielä löytynyt tai asiakkaalla havaitaan haasteita oppimisessa. OMA-valmentaja on tarvittaessa myös yhteydessä kunnan sosiaali- ja terveystieteisiin, jos asiakkaalla havaitaan monialaisen tuen tarpeita. Lisäksi Mainion monikieliset ohjaus- ja neuvontapalvelut tarjoavat keskitetysti neuvontaa noin 16 eri kielellä kaikille Pirkanmaalla asuville maahanmuuttajille. Osaamiskeskus palvelee asiakkaita lähi- ja etäpalveluna Tampereella osoitteessa Rautatienkatu 10, 5. krs.

Pirkanmaan työllisyyden kuntakokeilun vieraskielisten asiakkaiden muut kotoutumista edistävät palvelut tuotetaan asiakkaan kotikunnassa. Keskitettyjen palveluiden tavoitteena on rakentaa kestävä kotoutumisen polut asiakkaille alueelliset työvoimatarpeet huomioiden ja alueilla olevia maahanmuuttajille suunnattuja koulutuspolkua hyödyntämällä. Osaamiskeskus rakentaa yhteistyön työllisyyden kuntakokeilussa alueiden koulutus- ja sosiaali- ja terveystieteiden sekä muiden julkisten toimijoiden kanssa monialaisessa yhteistyössä.

Maahanmuuttajien osaamiskeskustoimintaa toteuttavat Tampereen kaupungin työllisyys- ja kasvupalvelut ja Tampereen seudun ammattiopisto Tredu. Osaamiskeskuksen kanssa yhteistyössä toimivat myös Monikielinen neuvonta Mainio, Tampereen kaupungin sosiaalipalvelut sekä muut alueelliset koulutuksen järjestäjät. Osaamiskeskustoiminta on Pirkanmaan kuntien rahoituksen lisäksi osittain rahoitettu Työ- ja elinkeinoministeriön ja Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksella. Pirkanmaan kunnat ostavat Osaamiskeskuksen ja Monikielisen neuvonnan palvelut Tampereen kaupungilta voimassa olevan palveluhinnaston ja kuntien välisen sopimuksen mukaisesti.